

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Dariusz Mazur

BK-VII.0520.94.2024
Warszawa, 15 maja 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 2195 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez posłankę Panią Martę Wcisło w sprawie *nieprawidłowego obsadzenia składu Krajowej Rady Sądownictwa oraz utraty mandatów przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast)*, uprzejmie informuję.

W uchwale z dnia 20 grudnia 2023 r. w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego w kontekście pozycji ustrojowej oraz funkcji Krajowej Rady Sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym (M.P. poz. 1457) Sejm Rzeczypospolitej Polskiej stwierdził, że:

a) uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 marca 2018 r. w sprawie wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa, opublikowana w „Monitorze Polskim” z dnia 12 marca 2018 r. (poz. 276),

b) uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 maja 2021 r. w sprawie wyboru członka Krajowej Rady Sądownictwa, opublikowana w „Monitorze Polskim” z dnia 27 maja 2021 r. (poz. 497),

c) uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa, opublikowana w „Monitorze Polskim” z dnia 19 maja 2022 r. (poz. 485) – zostały podjęte z rażącym naruszeniem Konstytucji RP.

W rezultacie Sejm uznał, że *„skutkiem ich podjęcia było ukształtowanie składu Krajowej Rady Sądownictwa w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, Traktatem o Unii Europejskiej oraz Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a w konsekwencji utrata zdolności do realizacji przez Krajową Radę Sądownictwa jej konstytucyjnych funkcji i zadań, w tym w szczególności zdolności do stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów”*.

Kwestia statusu osób powołanych do pełnienia urzędu sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 269 i z 2023 r. poz. 1615) budzi wątpliwości co do tego, czy skład sądu utworzony z udziałem takich orzeczników spełnia standardy niezawisłości i bezstronności, do których respektowania obliguje Rzeczpospolitą Polską art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r. BSA I.- 4110-1/20 (pkt 44 uzasadnienia, drugi akapit):

„Akt powołania na urząd sędziego przez Prezydenta RP nie tworzy trwałego i niepodważalnego domniemania, że w każdej sprawie rozpoznawanej przez sąd z udziałem tego sędziego spełniony będzie standard niezawisłości i bezstronności. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy poprzedzająca akt powołania procedura miała wadliwy charakter, w szczególności, gdy brała w niej udział Krajowa Rada Sądownictwa pozbawiona przymiotu niezależności, na co w szczególności wskazał wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 19 listopada 2019 r. Nie można przy tym przyjmować, że każda wada w procesie nominacyjnym jest sanowana przez prezydencki akt powołania na urząd sędziego, taka bowiem interpretacja prowadziłaby do nieuzasadnionego ograniczenia możliwości realizacji prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu (...).”

W tej samej uchwale Sąd Najwyższy stwierdził (pkt 44 uzasadnienia, trzeci akapit):

„(...) sędzia powołany przy udziale wadliwie utworzonej i wadliwie działającej Krajowej Rady Sądownictwa nie korzysta z domniemania niezawisłości (...).”

Sąd Najwyższy w powołanej wyżej uchwale dokonał również oceny prawnej sytuacji, w której w składzie sądu rozpoznającego sprawę znajduje się osoba powołana na urząd sędziego w procedurze zakładającej udział w niej Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej niezgodnie z art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji, stwierdzając (pkt 2 uchwały):

„Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

Jak wynika z powyższej uchwały, okoliczność utraty domniemania niezależności i niezawisłości przez sędziego powołanego na urząd w procedurze obejmującej rozpatrzenie jego kandydatury na stanowisko sędziowskie przez Krajową Radę Sądownictwa po dniu 6 marca 2018 r. nie jest równoznaczna z nieposiadaniem statusu sędziego, ani nie przesądza o istnieniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej, czy nieważności postępowania (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. i art. 379 pkt 4 k.p.c.). Można mówić o tego rodzaju skutkach dopiero wówczas, gdy w konkretnych okolicznościach wadliwość procesu powoływania prowadzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności sędziego. Należy zatem badać te okoliczności in casu i w razie stwierdzenia, że wadliwość procesu powołania dotycząca sędziego i towarzyszące jej okoliczności nie mają wpływu na niezależność i niezawisłość sędziego, do nieważności nie dochodzi.

Odnosząc powyższe argumenty do treści interpelacji, w pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że Minister Sprawiedliwości nie ma instrumentów, ani potrzeby ich posiadania, uzasadnionej charakterem wykonywanych zadań, do monitorowania postępowań karnych i karnoskarbowych toczących się z udziałem wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) w charakterze oskarżonych.

Ocena okoliczności powołania determinuje uznanie czy postępowanie z udziałem danego sędziego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa złożony pod dniu 6 marca 2018 r. jest dotknięte wadliwością, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., czy też nie. Ocena ta należy do sądu odwoławczego i Sądu Najwyższego (w razie wniesienia kasacji), badających te okoliczności in casu. W aktualnym stanie prawnym, będącym wyrazem trójpodziału władzy i rozdzielenia władzy wykonawczej oraz sądowniczej, Minister Sprawiedliwości nie ma możliwości wpływania na składy orzecznicze ani tym bardziej na ich kształtowanie w zależności od okoliczności sprawy, np. w celu uniknięcia skutków sygnalizowanych w interpelacji.

Ministerstwo Sprawiedliwości zdaje sobie sprawę, że niezbędne jest kompleksowe i systemowe rozwiązanie problemów, jakie w polskim porządku prawnym generuje wadliwa i niekonstytucyjna procedura powoływania na stanowiska sędziowskie, do których należy również zaliczyć wpływ owej wadliwości na ważność orzeczeń sądowych, wymaga to jednak podjęcia szerokich prac analitycznych oraz konsultacji ze środowiskami zainteresowanymi przywróceniem w Rzeczypospolitej Polskiej standardów praworządności (m.in. prawniczymi i naukowymi). Rezultat tych działań oraz ostateczny kształt rozwiązań normatywnych nie został jeszcze przesądzony.

Obecnie przedmiotem prac w Sejmie jest rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (druk nr 219), który ma na celu przywrócenie konstytucyjnego składu Krajowej Rady Sądownictwa w zakresie jej członków wybieranych spośród sędziów. Aktualnie w Ministerstwie Sprawiedliwości nie są natomiast prowadzone prace legislacyjne, w ramach których byłoby projektowane ustanowienie przepisów odnoszących się do statusu osób powołanych na urząd sędziego na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa przedstawionego po dniu 6 marca 2018 r, bądź do ważności orzeczeń wydanych z ich udziałem. Prace koncepcyjne w tym zakresie ma podjąć niedawno powołana Komisja Legislacyjna Ustroju Sądów Powszechnych i Prokuratury.

Z wyrazami szacunku

Dariusz Mazur
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/